

॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ सइति तत्रार्थप्रकृतिर्धर्मप्रकृतिश्चेति त्रैधाप्रकृतिस्तां तत्राद्या कषिर्वणिक्पथोदुर्गसितुःकुंजरबंधनं खन्याकरादानं शून्यानांच निवेशनं अष्टौसंधा न कर्माणि प्रयुक्तानि मनीषिभिरिति संधानं अर्थप्राप्तिः तथा दुर्गाध्यक्षो बलाध्यक्षश्च मूपतिः पुरोधा वैद्यदेवज्ञः समप्रकृतयस्त्विमाइति तत्र धर्माध्यक्षो धर्मप्रकृतिः अन्ये अर्थधर्मप्रकृतय इति विवेकः ॥ २४ ॥ एकार्थे एकस्मिन् योजने एक एवाध्यक्षः कार्यश्चरैस्तु तद्गुणदोषांस्संकलयेन्न तु एकार्थे द्वावध्यक्षौ कार्यविद्याह एकार्थे इति ॥ २५ ॥ समये नीतिमर्यादायां ॥ २६ ॥ प्रत्यनंतरः प्रतिनिधिः प्रधानइ

क्षताद्भीतिं विजानीयादुत्तमं मित्रलक्षणं ॥ ये तस्य क्षतमिच्छंति ते तस्य रिपवः स्मृताः ॥ १९ ॥ व्यसनान्निवृत्त्यभीतो यः समृद्ध्या यो न दुष्यति ॥ यत्स्यादेवं विधिं मित्रं तदात्मसममुच्यते ॥ २० ॥ ह्रस्वर्णस्वरोपेतस्ति क्षुरनसूयकः ॥ कुलीनः कुलसंपन्नः स तस्मात्प्रत्यनंतरः ॥ २१ ॥ मेधावीरमृतिमान्दक्षः प्रकृत्या चानृशंस्यवान् ॥ यो मानितो मानितो वानच दुष्येत्कदाचन ॥ २२ ॥ ऋत्विग्वायदिवाचार्यः सखावात्यंतसंस्तुतः ॥ गृहवसेदमात्यस्ते सस्यात्परमपूजितः ॥ २३ ॥ संते विद्यात्परं मंत्रं प्रकृतिं चार्थधर्मयोः ॥ विश्वासस्ते भवेत्तत्र यथापितरिवै तथा ॥ २४ ॥ नैव ह्यौ न त्रयः कार्यानमृष्येत्परस्परं ॥ एकार्थे ह्येव भूतानां भेदो भवति सर्वदा ॥ २५ ॥ कीर्तिप्रधानो यस्तु स्याद्यश्च स्यात्समये स्थितः ॥ समर्थान्यश्च न द्वेष्टि नानर्थान् कुरुते च यः ॥ २६ ॥ यो न कामाद्भयाहोभात्क्रोधाद्वा धर्ममुत्सृजेत् ॥ दक्षः पर्याप्तवचनः संते स्यात्प्रत्यनंतरः ॥ २७ ॥ कुलीनः शीलसंपन्नस्ति क्षुरविकथनः ॥ शूरश्चार्थश्च विद्वांश्च प्रतिपत्तिविशारदः ॥ २८ ॥ एते ह्यमात्याः कर्तव्याः सर्वकर्मस्वस्थिताः ॥ पूजिताः संविभक्ताश्च सुसहायाः स्वनुष्ठिताः ॥ २९ ॥ कृत्स्नमेते विनिक्षिप्ताः प्रतिरूपेषु कर्मसु ॥ युक्तामहत्सु कार्येषु श्रेयांस्तुथापयंत्युत ॥ ३० ॥ एते कर्माणि कुर्वन्ति स्पर्धमाना मिथः सदा ॥ अनुतिष्ठन्ति चैवार्थमाचक्षाणाः परस्परं ॥ ३१ ॥ ज्ञातिभ्यश्चैव बुध्येथा मृत्योरिव भयं सदा ॥ उपराजे वराजार्थि ज्ञातिर्न सह ते सदा ॥ ३२ ॥ ऋजोऽमृदोर्वदान्यस्य न्हीमतः सत्यवादिनः ॥ नान्यो ज्ञातेर्महाबाहो विनाशमभि नंदति ॥ ३३ ॥ अज्ञातिनोपि न सुखानावशेयास्ततः परं ॥ अज्ञातिमंतं पुरुषं परे च अभिभवंत्युत ॥ ३४ ॥ निकृतस्य नरैरन्यैर्ज्ञातिरेव परायणं ॥ नान्यो निवारं सह ते ज्ञातिर्ज्ञातिः कथंचन ॥ ३५ ॥ आत्मानमेव जानाति निरुतं बांधवैरपि ॥ तेषु संति गुणाश्चैव नैर्गुण्यं चैव लक्ष्यते ॥ ३६ ॥ त्रियावत् ॥ २७ ॥ प्रतिपत्तिविशारदः कार्याकार्यविवेककुशलः ॥ २८ ॥ स्वनुष्ठिताः सुष्ठु अनुष्ठितं कर्तव्यं येषांते ॥ २९ ॥ कृत्स्नं अप्रति कुंचकं यथा स्यात्तथा विनिक्षिप्ताः अधिकृताः प्रतिरूपेषु अनुरूपेषु कर्मसु आयव्ययसंकलनादिषु कार्येषु पराभिवादिषु ॥ ३० ॥ ३१ ॥ उपराजा समीपवर्ती सामंतः ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ निकृतस्य लंघितस्य नान्यः परायणं कथंच कथमपि न सहने इत्यन्वयः ॥ ३५ ॥ बांधवैः संबंधिभिर्निकृते कस्मिंश्चित्पुरुषे तज्ज्ञातिषु यथोक्तं परस्परविरोधे हि वयं पंचचतेशतं अन्यैः सह विरोधे तु वयं पंचोत्तरं शतमिति ॥ ३६ ॥